

Sygn. akt V ACa 974/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Ewa Kaniok

Sędziowie: SA Bogdan Świerczakowski (spr.)

SO (del.) Zuzanna Adamczyk

Protokolant: sekr. sądowy Anna Łachacz

po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. w (...) S.A. w Ł.

przeciwko Szpitalowi (...) z w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 24 lutego 2016 r., sygn. akt IV C 556/15

- 1. zmienia zaskarżony wyrok pomiędzy powodem (...) sp. z o.o. w W. a pozwanym Szpitalem (...) w W., w ten sposób, że utrzymuje w mocy w całości nakaz zapłaty z dnia 16 marca 2015 r., wydany przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie IV Nc 68/15 i uchyla w stosunku do tego powoda punkty: II, III i IV wyroku;**
- 2. oddala apelację (...) S.A. w Ł.;**
- 3. zasądza od Szpitala (...) w W. na rzecz (...) sp. z o.o. w W. kwotę 11.605 zł (jedenaście tysięcy sześćset pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;**
- 4. zasądza od (...) S.A. w Ł. na rzecz Szpitala (...) w W. kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

Zuzanna Adamczyk Ewa Kaniok Bogdan Świerczakowski

V ACa 974/17

UZASADNIENIE

(...) sp. z o.o. w W. w dniu 2 marca 2015 r. wniósł pozew w postępowaniu nakazowym przeciwko Szpitalowi (...) w W. o zapłatę kwoty 124.091,24 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa. W dniu 16 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wydał nakaz zapłaty uwzględniając roszczenie w całości.

Pozwany wniósł w terminie zarzuty, w których domagał się uchylenia nakazu zapłaty w całości i oddalenia powództwa.

Postanowieniem z dnia 7 grudnia 2015r. Sąd Okręgowy zastosował art. 196 k.p.c. i na wniosek powoda zawiadomił o toczącym się postępowaniu (...) S.A. w Ł.. Pismem z dnia 4 stycznia 2016r. (...) S.A. w Ł. przystąpił do sprawy w charakterze powoda.

Wyrokiem z dnia 24 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie z powództwa (...) sp. z o.o. w (...) S.A. w Ł. uchylił nakaz zapłaty z dnia 16 marca 2015 r., IV Nc 68/15 (pkt I), oddalił powództwo (pkt II), obciążył powoda kosztami postępowania w całości (pkt III) i zasądził od każdego z powodów na rzecz pozwanego po 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt IV).

Podstawa faktyczna powyższego wyroku jest następująca.

Powód w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej w ramach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego, zawarł z pozwanym w dniu 6 listopada 2012 r. umowę dotyczącą dostarczenia produktów leczniczych wymienionych w załącznikach do przedmiotowej umowy. Powód wywiązał się ze swojego zobowiązania dostarczając produkty objęte umową , w związku z czym wystawił pozwanemu następujące faktury VAT:

- Faktura (S)FS- (...) z dnia 11.03.2014r. na kwotę 4.428,00zł (termin wymagalności: 19.06.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 19.03.2014r. na kwotę 4.428,00zł (termin wymagalności: 27.06.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 26.03.2014r. na kwotę 4.428,00zł (termin wymagalności: 04.07.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 10.04.2014r. na kwotę 4.428,00zł (termin wymagalności: 19.07.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 28.04.2014r. na kwotę 4.428,00zł (termin wymagalności: 06.08.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 28.04.2014r. na kwotę 4.860,00zł (termin wymagalności: 06.08.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 06.05.2014r. na kwotę 4.914,00zł (termin wymagalności: 14.08.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 12.05.2014r. na kwotę 6.534,00zł (termin wymagalności: 20.08.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 13.05.2014r. na kwotę 5.670,00zł (termin wymagalności: 21.08.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 15.05.2014r. na kwotę 5.670,00zł (termin wymagalności: 23.08.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 22.05.2014r. na kwotę 4.428,00zł (termin wymagalności: 30.08.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 26.05.2014r. na kwotę 4.266,00zł (termin wymagalności: 03.09.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 29.05.2014r. na kwotę 4.860,00zł (termin wymagalności: 06.09.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 09.06.2014r. na kwotę 6.534,00zł (termin wymagalności: 17.09.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 13.06.2014r. na kwotę 6.534,00zł (termin wymagalności: 21.09.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 16.06.2014r. na kwotę 14.472,00zł (termin wymagalności: 24.09.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 17.06.2014r. na kwotę 4.428,00zł (termin wymagalności: 25.09.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 25.06.2014r. na kwotę 6.534,00zł (termin wymagalności: 03.10.2014r.);

- Faktura (S)FS- (...) z dnia 26.06.2014r. na kwotę 4.266,00zł (termin wymagalności: 04.10.2014r.);
- Faktura (S)FS- (...) z dnia 01.07.2014r. na kwotę 6.534,00zł (termin wymagalności: 09.10.2014r.).

Pismem z 18 lipca 2014 r. (...) sp. z o.o. złożył pozwanemu dwa oświadczenia o ustanowieniu zarządu wierzytelnością i upoważnienia do administrowania wierzytelnością, z których wynika, iż radca prawny J. B. lub radca prawny M. C. lub radca prawny D. K. upoważnieni są do samodzielnego zawierania w imieniu spółki umów, porozumień, ugód i składania wszelkich oświadczeń, w tym oświadczeń o postawieniu długu w stan natychmiastowej wykonalności, dotyczących wierzytelności wynikających z przedmiotowych faktur. Nadto, w złożonych oświadczeniach sformułowano stwierdzenie, iż „Mocodawca i Pełnomocnik zgodnie uznają, iż dla prawidłowej realizacji zasad współpracy określonych odrębną umową, oświadczenie o ustanowieniu zarządu i uprawnienia do administrowania wierzytelnością nie może zostać odwołane bez zgody Pełnomocnika przed odzyskaniem wierzytelności.” Oświadczenie powyższe wynikało z umowy factoringu powierniczego zawartej pomiędzy powodową spółką a (...) S.A. z siedzibą w Ł.. Przedmiotem działalności (...) S.A. jest oferowanie rozwiązań w zakresie finansowania bieżącej działalności szpitali oraz dostawców produktów i usług medycznych. Wśród nich znajduje się między innymi faktoring powierniczy, który przez (...) S.A. określony jest jako „rozwiązanie pozwalające na udzielenie finansowania kontrahentowi i przejęcie przez M. ryzyka odzyskania od szpitala środków wynikających z wierzytelności”. Innym z oferowanych produktów jest umowa gwarancji, za pomocą której kontrahent (...) S.A. przenosi na tę spółkę ryzyko niedokonania przez szpital płatności.

Sąd oddalił wnioski dowodowe z dokumentów w postaci opinii prawnej dotyczącej charakteru umowy factoringu oraz raportu o funkcjonowaniu szpitali, ponieważ nie mają one znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Oddalił również wniosek o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron uznając, iż okoliczności na które miałyby być dopuszczony ten dowód nie wniosą do sprawy nic nowego.

W ramach oceny prawnej Sąd I instancji zauważył, że wobec wykonania przez powoda zobowiązań wynikających z umowy, pozwany jako kupujący powinien zapłacić należność w terminach wynikających z wystawianych faktur. Jednakże pozwany powołał się na zarzut spełnienia świadczenia, który miałyby skutkować oddaleniem powództwa. Zarzut ten Sąd Okręgowy uznał za zasadny. Wyjaśnił, że przepisy kodeksu cywilnego nie wymagają osobistego spełnienia świadczenia przez dłużnika, umowa zawarta między stronami nie zastrzegła takiego warunku ani taki obowiązek nie wynika z właściwości świadczenia (art. 356 § 1 k.c.). Co więcej, stosownie do art. 356 § 2 k.c. zasadą jest, iż w przypadku zaoferowania świadczenia przez osobę trzecią, wierzyciel nie może odmówić jego przyjęcia, jeśli dotyczy wymagalnej wierzytelności, zaś osoba trzecia może w takim wypadku działać nawet bez wiedzy dłużnika. W niniejszej sprawie pozwany nie powoływał się na to, aby osoba trzecia za jego zgodą i wiedzą spełniła za niego świadczenie, podnosił jedynie, iż doszło w rzeczywistości do spełnienia świadczenia przez osobę trzecią, a wniosek taki wysnuwa z korespondencji finansowej prowadzonej z powodem. Z dalszego wywodu Sądu wydedukuje się wynikać, że na podstawie dokumentu - potwierdzenia salda (k.86) stwierdził, iż (...) S.A. spełnił na rzecz (...) sp. z o.o. świadczenie dochodzone w tym procesie. Dlatego Sąd uchylił nakaz zapłaty i oddalił powództwo tej spółki. Spółka (...) S.A. świadczyła bez potrzeby dokonywania cesji wierzytelności, która wymagałaby w myśl przepisów ustawy o działalności leczniczej, zgody organu tworzącego placówkę.

Pozwany podnosił, iż czynności powoda ze spółką (...) S.A. mają na celu obejście przepisów ustawy o działalności leczniczej w zakresie zakazu zbywania wierzytelności placówek medycznych bez ich zgody. Stosownie do art. 54 ust. 5 i 6 ustawy z 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 217), czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący, przy czym dokonanie czynności prawnej z naruszeniem tego wymogu skutkuje jej nieważnością. Przepis ten wszedł w życie 1 lipca 2011r., a zatem ma zastosowanie do wierzytelności dochodzonej w niniejszym procesie z racji tego, iż umowa, w wykonaniu której powstała wierzytelność, została zawarta po tej dacie.

Ze sformułowania użytego w art. 56 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej nie wynika, aby ustawodawca zakładał zamiar bezpośredni stron czynności. Nie chodzi też o bezpośredniość skutku rozumianego jako składnik czynności

prawnej, ani też o ustawowo wskazany cel czynności. Ocena czynności prawnej zależy od konkretnego stanu faktycznego. Do czynności zmierzających do zmiany wierzyciela należy poręczenie (art. 876 k.c.). Wprawdzie jest to czynność, której celem zakładanym przez ustawodawcę jest zagwarantowanie wierzycielowi zapłaty w przypadku braku spełnienia świadczenia przez dłużnika, zaś skutek w postaci aktualizacji obowiązku zapłaty przez poręczyciela jest zdarzeniem przyszłym i niepewnym, to jednak należy stwierdzić, iż w tej konkretnej sytuacji - należności placówki medycznej, można założyć pewność aktualizacji tego obowiązku. Jest bowiem rzeczą powszechnie znaną problem terminowej płatności zobowiązań przez placówki medyczne. W konsekwencji można założyć, iż z pewnością w przypadku zawarcia przez wierzyciela placówki medycznej umowy poręczenia z podmiotem trzecim, podmiot ten będzie zobowiązany do zapłaty należności, którą poręczył. Tym samym z pewnością zrealizuje się z kolei ustawy skutek z art. 518 § 1 k.c. - wstąpienie osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela, i prawo do egzekwowania zapłaconej należności od dłużnika, albowiem skutek ten powstaje z mocy prawa i z chwilą spłaty przez osobę trzecią należności dłużnika. Umowa poręczenia może być zawarta bez wiedzy i zgody dłużnika, jednakże zasadniczo poręczycielami są podmioty, które łączy jakiś stosunek z dłużnikiem. Poręczyciel nie zobowiązywałby się do spłaty cudzego długu bez żadnej przyczyny. Skoro odpowiedzialność poręczyciela ma charakter akcesoryjny względem odpowiedzialności dłużnika, to mało prawdopodobnym jest, aby osoba trzecia udzielała poręczenia w sytuacji, w której pewnym jest, iż dłużnik swojego świadczenia nie spełni. Zatem w sytuacji, w której dochodzi do poręczenia zobowiązań placówek medycznych, można zakładać, iż poręczyciel z góry wie, iż będzie zmuszony do spełnienia świadczenia. To w konsekwencji prowadzi do wniosku, iż celem działania poręczyciela faktycznie nie jest zagwarantowanie wierzycielowi zapłaty na wypadek braku takiej zapłaty przez dłużnika, ale wstąpienie w prawa zaspokojonego wierzyciela. Stąd też w konkretnych okolicznościach poręczenie prowadzące nieuchronnie do zrealizowania się skutku określonego w art. 518 §1 k.c. było czynnością zmierzającą do zmiany wierzyciela. Ostatecznie, po zaprezentowaniu jeszcze teoretycznych wywodów na temat przelewu do inkasa oraz umowy faktoringu Sąd I instancji stwierdził, że roszczenie (...) S.A. o zapłatę kwoty wymienionej w pozwie nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ postępowanie dowodowe nie wykazało, aby powód wyraził zgodę na zmianę wierzyciela oraz aby (...)uzyskał zgodę organu założycielskiego na przejęcie wierzytelności. Orzeczenie o kosztach Sąd uzasadnił treścią art. 98 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461 ze zm.).

Obaj powodowie wnieśli apelacje.

Apelacja (...) sp. z o.o. w W. zawiera wniosek o zmianę wyroku i utrzymanie w mocy nakazu zapłaty oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego. Powód zarzucił naruszenie: art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c.; art. 227 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c.; art. 233 § 1 k.p.c.; art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 356 § 1 i 2 k.c. oraz art. 60 i 65 k.c.; art. 4 ust. 1 i 2, art. 5, art. 20, art. 24, art. 26 ust. 1 pkt 2 oraz art. 77 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości w zw. z art. 356 § 2 k.c. i art. 245 k.p.c.; art. 60 k.c. i art. 65 k.c.; art. 356 § 2 k.c. w zw. z art. 482 § 1 k.c.; art. 58 k.c. w zw. z art. 54 ust. 5 ustawy z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej w zw. z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 98 k.c.

Apelacja (...) S.A. w Ł. zmierza do zmiany wyroku i uwzględnienia powództwa tego powoda i zasądzenia kosztów za obie instancje. Zawiera zarzuty naruszenia: art. 233 § 1 k.p.c.; art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 356 § 2 k.c. w zw. z art. 6 k.c.; art. 232 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c.; art. 231 k.p.c. w zw. z art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej; art. 228 § 2 k.p.c.; art. 356 § 1 k.c.; art. 356 § 1 i 2 k.c.; art. 65 k.c.; art. 60 k.c. w zw. z art. 65 k.c.; art. 509 i nast. k.c.; art. 876 i nast. k.c. w zw. z art. 518 k.c.; art. 58 k.c. w zw. z art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej; art. 405 k.c.

Pozwany wniósł o oddalenie obu apelacji i zasądzenie kosztów za drugą instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja (...) sp. z o.o. w W. zasługiwała na uwzględnienie, zaś apelacja (...) S.A. w Ł. podlegała oddaleniu jako niezasadna.

Poza sporem pozostaje fakt ustalony przez Sąd Okręgowy, że (...) sp. z o.o. spełnił świadczenie w zakresie opisanym w podstawie faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia i nie otrzymał za nie zapłaty od pozwanego Szpitala. Fakt ten, jak również pozostałe przytoczone ustalenia faktyczne, Sąd Apelacyjny przyjmuje za swoje. Wskazana okoliczność ma podstawowe znaczenie w sprawie, ponieważ uzasadnia żądanie zapłaty ceny na rzecz tego powoda w świetle art. 535 § 1 k.c. (art. 605 k.c. o ile powód był także wytwórcą rzeczy), czego Sąd Okręgowy nie uwzględnił w ramach oceny prawnej roszczenia. Trzeba dodać, że nie zaszły żadne okoliczności, które podlegałyby zakwalifikowaniu jako spełnienie świadczenia (przez kogokolwiek), a które zwalniałyby pozwanego z obowiązku zapłaty sprzedawcy za nabyte produkty lecznicze.

Według stanowiska zawartego w apelacji (...) S.A. w Ł. nie ma w sprawie zastosowania konstrukcja poręczenia ani przelewu do inkasa ale umowa faktoringu powierniczego, której nie towarzyszy zmiana wierzyciela (zmiana wierzyciela nie jest ani celem ani skutkiem tej umowy). Celem umowy jaka łączyła obu powodów było udzielenie finansowania oraz przeprowadzenie czynności windykacyjnych zmierzających do odzyskania wierzytelności, przy czym owo finansowanie miało mieć charakter zwrotny. (...) S.A. nie doszło do spełnienia świadczenia za osobę trzecią, gdyż pozwany wyraźnie sprzeciwił się przelewowi wierzytelności w umowach przetargowych, gdzie zastrzeżono obowiązek osobistego świadczenia przez pozwanego (§ (...)każdej z umów : z 20 maja 2013 r., z 21 sierpnia 2012 r., z 11 października 2013 r., z 4 czerwca 2013 r., z 28 listopada 2013 r. i z 27 stycznia 2014 r.) a spłata w takiej sytuacji nie byłaby skuteczna ze względu na treść art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej.

Faktoring powierniczy nie wiąże się z przeniesieniem wierzytelności, a jedynie polega na świadczeniu kompleksowych usług zarządzania należnościami, w odróżnieniu do faktoringu właściwego (pełnego), gdzie cesja albo sprzedaż wierzytelności odgrywa pierwszoplanową rolę, ponieważ jej zasadniczym celem jest przeniesienie ryzyka niewypłacalności dłużnika. W faktoringu powierniczym nie dochodzi zatem do przeniesienia wierzytelności, a jedynie do zaciągnięcia przez faktora wobec faktoranta zobowiązania świadczenia kompleksowych usług zarządzania wierzytelnościami na rzecz i w imieniu klienta. Obejmuje on zatem upoważnienie faktora do okresowego wykonywania oznaczonych usług faktoringowych, a przede wszystkim inkasa wierzytelności. Faktor pełni wobec faktoranta funkcję usługową, polegającą na powierniczym zarządzaniu jego wierzytelnościami. Z uwagi na brak cesji, faktoring powierniczy może dotyczyć wierzytelności z umów sprzedaży gotówkowej. Taki „zubożony” faktoring jest zatem substytutem akredytywy, ponieważ daje większą pewność zapłaty, szczególnie w przypadku, gdy dłużnik nie jest w stanie udzielić stosownego zabezpieczenia (por. W. Katner System Prawa Prywatnego 2015 r. wyd. 2 Tom 9 - Legalis). Niemniej, także ten rodzaj faktoringu ostatecznie prowadzi do skutku zabronionego artykułem 54 ust. 5 u.d.l. Nie można zakładać, iż w powołanym przepisie doszło do wyczerpującego określenia katalogu czynności prawnych, których musi dotyczyć zgoda organu założycielskiego, gdyż zamierzeniem ustawodawcy było wskazanie ogólnie na takie czynności prawne z punktu widzenia ich celu jurystycznego, przewidywanego przez strony, niezależnie od ich dogmatyczno-prawnej konstrukcji oraz typowej dla nich funkcji (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2016 r., II CSK 379/15).

Jak przypomniał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 marca 2017 r., I CSK 255/16, odnośnie pojęcia „czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej”, użytego w art. 54 ust. 5 u.d.l., a wcześniej - od 22 grudnia 2010 r. - w art. 53 ust. 6 i 7 ustawy z 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (j.t. Dz.U.2007.89 ze zm), utrwalił się pogląd o jego szerokim znaczeniu: objęciu nim nie tylko czynności prawnych bezpośrednio prowadzących do zmiany wierzyciela, lecz wszelkich czynności prawnych, których skutkiem, choćby tylko pośrednim, w łańcuchu wywołanych zdarzeń prawnych, jest zmiana wierzyciela; a więc o objęciu pojęciem czynności prawnej mającej na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, oprócz przelewu, także: m.in. indosu wekslowego, faktoringu, poręczenia oraz gwarancji. Podkreśla się, że zamiarem ustawodawcy było, podyktowane względami ochrony zdrowia ograniczenie, powodującego dodatkowe koszty publicznych zakładów opieki zdrowotnej - a nawet zagrażającego ich likwidacją, komercyjnego obrotu wierzytelnościami przysługującymi w stosunku do tych zakładów, czyli innymi słowy ograniczenie handlu tzw. „wierzytelnościami szpitalnymi” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2016 r., III CSK 245/15 i cytowane w nim orzeczenia oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2016 r., V CSK 462/15, i 6 maja 2016 r., I

CSK 371/15). Reasumując, powołanie się na konstrukcję faktoringu powierniczego nie zmienia negatywnej oceny legitymacji czynnej powoda ad. 2.

W jednym z zarzutów, a następnie już jednoznacznie i wyłącznie w piśmie procesowym złożonym w toku postępowania apelacyjnego (k.686 i n.), (...) S.A. wskazał na art. 405 k.c. jako podstawę swego roszczenia. Powód ten twierdzi również (słusznie), że w sprawie nie znajduje zastosowania art. 356 § 2 k.c. Oznacza to wszakże, że spełnienie przezeń świadczenia na rzecz wierzyciela (...) sp. z o.o.) nie spowodowałoby wygaśnięcia zobowiązania dłużnika w granicach kwoty uiszczonej wierzycielowi (przy założeniu, że świadczenie takie miało miejsce, choćby w ramach stosunku faktoringu powierniczego). Poszukiwanie odpowiedzialności pozwanego w przepisach o bezpodstawnym wzbogaceniu jest chybione już dlatego, że ostatecznie Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od pozwanego na rzecz (...) sp. z o.o. cenę za dostarczone produkty lecznicze. Zatem pozwany jest dłużnikiem swego kontrahenta, co niejako automatycznie wyklucza konstrukcję bezpodstawnego wzbogacenia w jego relacji z drugim z powodów. O bezpodstawnym wzbogaceniu można by mówić jedynie w relacji (...) S.A. z wierzycielem (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 3 marca 2017 r., I CSK 255/16). O ile (...) S.A. dokonał zapłaty w wykonaniu nieważnej czynności prawnej, to ma tylko roszczenie wobec wierzyciela pozwanego Szpitala o zwrot nienależnego świadczenia, co do zasady dopuszczalne nawet w razie świadczenia przy świadomości braku obowiązku zapłaty (art. 411 pkt 1 k.c.).

Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację (...) sp. z o.o. uznając, że jeśli nawet drugi z powodów świadczył na rzecz pierwszego w wykonaniu własnego zobowiązania, co jak wyjaśnił pełnomocnik powoda na rozprawie apelacyjnej miałyby wynikać z faktu, że w późniejszym potwierdzeniu sald przedmiotowe długi nie zostały uwzględnione (k.713), to świadczył na podstawie nieważnej czynności prawnej a więc nienależnie, bez skutku w postaci wygaśnięcia zobowiązania pozwanego.

Jak to już zaznaczono na wstępie rozważań za Sądem I instancji, (...) sp. z o.o. dochodzi należności za dostarczone produktu lecznicze, za które pozwany nie zapłacił umówionej ceny, choć w świetle art. 535 § 1 k.c. (605 k.c.) jest do tego zobowiązany. Trzeba jeszcze zaznaczyć, że zgodnie z § (...) umowy stron z 6 listopada 2012 r. zapłata miała być dokonana na rachunek (...) sp. z o.o. (k.13), na co zasadnie powód ten zwrócił uwagę w swojej apelacji (k.549). W tej sytuacji należało utrzymać w mocy nakaz zapłaty, przy zastosowaniu art. 386 § 1 k.p.c. i art. 496 k.p.c. Apelacja drugiego z powodów podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. Można ubocznie zauważyć, że brak zarzutu naruszenia art. 495 § 4 k.p.c. (a wcześniej brak zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c.) uniemożliwił weryfikację czynności Sądu I instancji podjętych w trybie art. 196 § 1 k.p.c. a następnie wstąpienia (...) S.A. w Ł. do udziału w sprawie w charakterze drugiego powoda. Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zapadło z uwzględnieniem wyniku sprawy, na podstawie art. 98 k.p.c. Uwzględnia wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika w stawce minimalnej obowiązującej w chwili wnoszenia apelacji a także opłatę od apelacji poniesioną przez (...) sp. z o.o.

Zuznanna Adamczyk Ewa Kaniok Bogdan Świerczakowski